

Egy gyerekeknek való világ 2015 után

Az ENSZ Nyitott munkacsoportjának Fenntartható Fejlesztési Célokról szóló jelentésének áttekintése gyermekjogi szempontból¹

Főbb megállapítások:

- Joggal örvendhetnek a gyermekek a Nyitott munkacsoport által javasolt célkitűzéseknek, ugyanis azok jelentős mértékben a Millenniumi Fejlesztési Célok alapulnak.
- Az egyenlőtlenség csökkentésén, gyermekek elleni erőszak megszüntetésén és a gyermekszegénység legyőzésén alapuló nyílt célok hatalmas előrelépést jelentenek.
- Az új Fejlesztési Menetrend körüli tárgyalások folyamata és erősödése során a gyermekek jogaiért történő előrehaladást fenn kell tartani, valamint erősíteni kell, ahol hiányosságok vannak.
- Tisztán és világosan kell utalni a „senkit nem hagyunk lemaradni” elvre. A fejlesztés során minden célkitűzésnek, mutatónak, valamint nemzeti végrehajtásnak tükröznie kell azt, hogy először a legszegényebb és leghátrányosabb helyzetűeket kell elérni.
- A céloknak mérhetőnek és mutatókkal kifejezhetőnek kell lenniük annak érdekében, hogy mérhessük a haladást az országokon belül, és hogy nyomon követhessük a méltányosság hiányát.
- A gyermekek jogába való befektetés a világ minden táján – függetlenül a gyermek nemétől, származásától, fajától, gazdasági, fogyatékosági státuszától – alapvető építőköve az általunk elképzelt jövő elérése érdekében.

Áttekintés

Mivel a Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals, MDGs) korszaka 2015-ben a végére ér, a globális fejlesztés új kerete fog életbe lépni. A „2015 utáni Fejlesztési Menetrend” új célkitűzések létrehozásában fog tetőzni – a Fenntartható Fejlesztési Célokban (Sustainable Development Goals, SDGs), melyek a Millenniumi Fejlesztési Célok továbbfejlesztésére fognak épülni, annak hiányosságait is szem előtt tartva.

Az átmeneti várakozásban az ENSZ rendszere soha nem látott erőfeszítéssel dolgozott azon, hogy az emberek szavát megjelenítse a következő menetrenddel kapcsolatos megbeszélésekben és vitákban. A nyilvános konzultációk célja a kormányok támogatása olyan menetrend létrehozásában és elfogadásában, ami egyrészt bátor és ambiciózus, inspiráló és gyakorlati, és mindenekelőtt tükrözi a világ minden táján élő emberek igényeit minden korosztályból az élet minden területén. Emberek milliói vettek részt nemzeti és nemzetközi konzultációkon, felméréseken, munkaértekezleteken és más kezdeményezéseken véleménynyilvánítás céljából. A civil szervezetek különösen hasznosak voltak ebben a folyamatban és a gyermekközpontú civil szervezetek nagy befolyással voltak annak érdekében, hogy a gyermekek szavát meghallgassák és figyelembe vegyék.

Az erőfeszítések központjában a Nyitott munkacsoport (Open Working Group) Fenntartható Fejlesztési Céljai álltak. A Nyitott munkacsoportot az ENSZ 2012-es Fenntartható

¹ A teljes jelentés elérhető angol nyelven az alábbi oldalon:

http://www.unicef.org/post2015/files/Post_2015_OWG_review_CR_FINAL.pdf

Fejlesztési konferenciája (más néven Rio+20) után alapították. A 30 ülésből és 70 tagállamból álló Nyitott munkacsoport az elmúlt 18 hónapban azon dolgozott, hogy a Fenntartható Fejlődési Célokat megvitatásra benyújtsa az ENSZ Közgyűlése számára. 2014. július 19-én a Nyitott munkacsoport véglegesítette a jelentést.

A jelentés valóban történelmi jelentőségű és vízváltató pillanat az ENSZ számára. A fenntartható fejlődés minden aspektusa – szociális, gazdasági és környezetvédelmi – azelőtt még soha nem volt együtt egy helyen megfogalmazva.

A célkitűzésekben gyermekeket érintő, létfontosságú ügyeket sorakoztattak fel: kiemelték a Millenniumi Fejlesztési Célok erősségét; felismertek és előtérbe helyeztek rengeteg olyan területet, amikről azelőtt nem beszéltek – beleértve a csökkenő egyenlőtlenséget, gyermekek elleni erőszak megszüntetését, gyermekszegénység legyőzését. Már a bevezető szövegben a fenntartható fejlődés központi témájaként utalnak az ifjúságra és jövő generációkra.²

Az UNICEF „Egy gyerekeknek való világ 2015 után” c. jelentése a Nyitott munkacsoport javaslatait veszi szemügyre gyermekjogi perspektívából. Mivel a Gyermekjogi egyezmény 25. évfordulóját ünnepeljük idén, az áttekintés megvizsgálja a Nyitott munkacsoport által javasolt, gyermekekért kitűzött **kritikus célkitűzéseket, melyeket bent kell tartani a végleges fenntartható fejlődési célokban** és kiemeli a további erősítésre szoruló területeket. Néhány területen lehetőség van további pontosításra és javításra a fenntartható fejlődési célok és a gyermekjogok közötti kapcsolat erősítése érdekében – az apróbb, de fontos nyelvi finomításoktól kezdve olyan területekig, amelyek nagyobb ambícióval és sajátosságokkal rendelkeznek. A hangsúlyt arra kell helyezni, hogy a legszegényebb és a legsebezhetőbb gyermekek előnyt élvezzenek a célok elérésekor.

A célkitűzések, mutatók maguk ugyanannyira fontosak, mint a **világ közös víziója egy általunk elképzelt jövőről**. Ez egy biztonságosabb és tisztább világ, ahol nincs félelem és nélkülözés, ahol az emberek egészségesek, képzettek, valamint mindenkivel egyenlően és méltósággal bánnak. Ez egy olyan világ, ahol van remény. Ennek a jövőnek az elérése érdekében alapvető építőkő a gyermekek jogaiba való befektetés – függetlenül a gyermek nemétől, szárazásától, fajától, gazdasági, fogyatékosági vagy más státuszától. Ha nem fektetünk be, a jövő nemcsak életre alkalmatlan lesz, de sivár is. Ha egy gyermek nem egészséges, súlyosan alultáplált, nem részesül minőségi oktatásban, nem érzi magát biztonságban az otthonában, az iskolában vagy a közösségben, nincs lehetősége a véleménynyilvánításra, akkor ez a gyermek nem lesz képes lehetőségei kiaknázására.

A jövő tele lesz remek lehetőségekkel és hatalmas kihívásokkal. A gyermekeknek ki kell tudni használni ezeket a lehetőségeket és szembe kell tudni nézni ezekkel a kihívásokkal. A célok központjában a jövő generációk állnak – a ma és a jövő gyermekei.

A nyitott munkacsoport javasolt céljai

Az áttekintés kiemeli a gyermekjogokhoz közvetlenül kapcsolódó célokat és azokat a területeket, ahol az UNICEF perspektívája a legtöbb értéket adhatja hozzá a Fenntartható Fejlődési Célokról szóló jelenlegi tanácskozáshoz.

Minden egyes célkitűzés – az infrastruktúrától a tengeri erőforrásokig – a világ gyermekeit szolgálja. A világon a gyermekek jövőbeni jólléte valóban attól függ, hogy a nemzetek milyen mértékben tudnak a célokban előrejutni a gazdasági fejlődés, társadalmi méltányosság és környezetvédelem bevonásával. Lényegében ez a fenntartható fejlődés.

A világon minden gyermek számára létfontosságú, hogy a végleges keret elég ambiciózus és kiegyensúlyozott legyen ahhoz, hogy képes legyen levezetni egy globális gazdasági és társadalmi átalakulást egy igazságosabb és biztonságosabb jövő felé. Ez lesz a döntő megmérettetés az egész 2015 utáni folyamat számára. Ebben a kontextusban a menetrendnek teljesítenie kell azokat a sürgős és különleges kihívásokat, melyekkel a világon minden gyermek szembenéz.

² Javaslat a fenntartható fejlődési célokról: az ENSZ Közgyűlés nyitott munkacsoportjának eredményei a fenntartható fejlődési célokról, 2014. július

A célkitűzések leglényegesebb kérdéskörei

- **Univerzális menetrend a gyermekek számára a világ minden táján**

A Nyitott munkacsoport javaslatai között szerepel egy olyan egyetemes menetrend, mely garantálja a gyermekek jogait a világ minden táján: hogy a legjobb feltételekkel induljon az életük, életben maradjanak és növekedjenek, minőségi oktatáshoz jussanak valamint erőszak- és zaklatásmentesen élhessenek. A jogokat nem korlátozhatják az országhatárok, ezért minden országtól elvárjuk, hogy kötelezzék el magukat a célkitűzések követésére a nemzeti megmozdulásokban. Ezt az egyetemesítést fenn kell tartani a célok véglegesítése és a mutatók fejlődése alatt is.

- **Méltányos eredmény minden gyermek számára, „senkit nem hagyunk lemaradni” elv**

A Millenniumi Fejlesztési Célok talán egyik legalapvetőbb tanulsága az volt, hogy a nemzeti átlagokra és globális összesítésekre való összpontosítás miatt nem számoltak stagnálással vagy – néhány esetben – növekvő egyenlőtlenségekkel a bevétel és társadalmi csoportok között, valamint a nemek között. Az egyenlőtlenségek kezelése és az egyenlőség elősegítése az új keret részét képezik. Azonban bizonyos intézkedéseket meg kell tenni a legszegényebb és legsebezhetőbb gyerekek előnyben részesítésének és a fejlődés felgyorsításának érdekében, hogy a fenntartható fejlődési célok méltányosan teljesülhessenek.

- **Egyenlőtlenségek és az „adatátviteli forradalom”**

Minden célnak mérhetőnek kell lennie annak érdekében, hogy biztosítsuk a méltányos eredményeket minden gyermek számára. Ráadásul a bontott adatok kulcsfontosságúak a sajtóforrás-hiány ellenőrzéséhez, a társadalmi elszámoltathatóság erősítéséhez, és a legkedvezőbb és legkedvezőtlenebb helyzetű csoportok közötti űr csökkentéséhez. Az adatoknak szintén bontottnak kell lenniük a nemzetközi emberi jogi jogszabályok által tiltott diszkrimináció minden területén, beleértve többek között a nemet, kort, fajt, származást, bevételt, elhelyezkedést, fogyatékosságot és bizonyos országokhoz és környezethez leginkább kapcsolódó más területeket, például: kastyót, kisebbségi csoportot, őslakosokat, bevándorlókat vagy a lakóhelyét elhagyni kényszerülő embereket.

- **A gyermekek és fiatalok, kislányok és kislányok érdekeltségű részvétele**

A tagállamok a Rio+20 konferencián megállapodtak, hogy a „fenntartható fejlődés inkluzív és emberközpontú legyen, ami mindenkit bevon és segít, beleértve a fiatalokat és a gyermekeket is”. Továbbá „hangsúlyoz[ták] a fiatalok aktív részvételének fontosságát a döntéshozó folyamatokban... [és megemlítették] a generációk közötti párbeszéd és szolidaritás elősegítésének fontosságát a véleményük elismerésével”. A gyermekek és fiatalok véleménye felbecsülhetetlen volt az új menetrend kidolgozásakor, és ugyanilyen fontos lesz a felülvizelés és az elszámoltathatóság alatt is.

- **A gyermekek rugalmassága egy bizonytalan világban**

A megrázkódtatások, köztük a katasztrófák, fegyveres konfliktusok, járványok, gazdasági hanyatlások, élelmiszerárak megugrása aláássák a gyermekek jogait és akadályozzák a fenntartható fejlődést. A feszültségek, köztük az erőszak, nem tervezett urbanizáció, gyors népességnövekedés, klímaváltozás és környezetpusztulás, mind hozzájárulnak a gyermekek sebezhetőségéhez, csökkentik a rugalmasságukat és növelik a megrázkódtatások hatását. Rengeteg javaslatban megjelenik a gyermekek, családok, közösségek és rendszerek rugalmasságának megrázkódtatásokkal és feszültségekkel szembeni erősítése, és ennek a témának a végleges fenntartható fejlődési célok kifejlesztése alatt továbbra is előtérben kell maradnia.

- **A fejlesztés finanszírozása**

Az új menetrendben körvonalazódott célok nem érhetők el, amennyiben a globális és nemzeti szintű finanszírozásra nincs előrelátó, ambiciózus és realista megközelítés. Globális szinten sürgősen szükség van egy új, kölcsönös megértés kialakítására azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehet mozgósítani és összehangolni az állami és magánforrások finanszírozását a fenntartható fejlődés támogatására a világ minden táján, különösen a fejlődő országokban. A belföldi finanszírozás nélkülözhetetlen lesz minden országban nemcsak a közrend nemzeti felelőssége miatt, hanem az összetevők elszámolhatósága és szükségletei miatt is. A hivatalos fejlesztési támogatásban (ODA) való szilárd és megbízható kötelezettségvállalás létfontosságú, és nagy hangsúlyt kell fektetni a leginkább rászoruló gyermekekre, bárhol is éljenek – de kiváltképp a legszegényebb országokban. Ezen kívül, ahogy egyre inkább többpólusúvá válik a világ, a déli országok közötti együttműködés és a befektetés is a finanszírozás fontos mechanizmusává fog válni. A pénzügyi ágazatnak, magánvállalkozásnak, alapítványoknak és non-profit szervezeteknek központi szereplőkké kell válniuk, mint befektetők, partnerek, innovátorok és mozgatóerők, akik új lehetőségeket és innovatív megoldásokat találnak az összetett problémákra. Olyan hiteles és felelős intézményeknek kell hozzájárulniuk a hatékony finanszírozáshoz, melyek elkötelezettek a belföldi kapacitás kiépítésére, a szegénység legyőzésére és teljes mértékben felelősek az általuk szolgált emberekért.